

ALS HET WATER KOMT...

Stel je voor, je wordt wakker door een hevige storm. Je kijkt uit het slaapkamerraam en ziet heel veel water dat steeds verder stijgt. Eigenlijk niet voor te stellen hè?! Maar het overkwam tienduizenden mensen op 1 februari 1953, toen tientallen dijken doorbraken en het water binnenstroomde. Wist je dat zo'n ramp nog steeds kan gebeuren en er over de hele wereld nog altijd overstromingen plaatsvinden? Daarom zullen wij altijd moeten blijven strijden tegen het water.

JEUGD
WATERSNOOD
MUSEUM

WATERBOUWER

IN 'ALS HET WATER KOMT' VIND JE VRAGEN DIE JE TIJDENS DE ROUTE IN HET MUSEUM KUNT MAKEN. ER ZIJN OOK EXTRA OPDRACHTEN DIE THUIS OF OP SCHOOL GEMAAKT KUNNEN WORDEN.

CAISSON 1: DE FEITEN

Welkom in caisson 1. In dit caisson leer je meer over de feiten van de Watersnoodramp.

1

WAT ZIJN DE BELANGRIJKSTE OORZAKEN VAN DE WATERSNOODRAMP?

- A HARDE NOORDNOORDWESTEN WIND, STUWING VAN HET HOOGWATER, TE WEINIG DIJKEN.
- B HARDE ZUIDWESTEN WIND, AFSLUITING VAN HET KANAAL, SLECHT ONDERHOUD VAN DE DIJKEN.
- ☒ C HARDE NOORDNOORDWESTEN WIND, HET LAGEDRUKGEBIED VANAF SCHOTLAND, SLECHT ONDERHOUD VAN DE DIJKEN.

2

GA NAAR DE KAART OP DE MUUR NAAST DE FILMZAAL. OP DIE KAART ZIE JE IN HET GROEN DE OVERSTROOMDE GEBIEDEN IN 1953.

KLEUR IN DIT KAARTJE WELKE GEBIEDEN IN ZUIDWEST NEDERLAND ZIJN OVERSTROOMD.

WELK GEBIED STOND NOG MEER ONDER WATER TIJDENS DE RAMP?

.....Texel.....

DEZE ROUTE IS VAN:

.....vul hier jouw naam.....

.....en jouw groep in.....

RARA WAT BEN IK? TREK EEN LIJN VAN HET RAADSEL NAAR DE JUISTE AFBEELDING:

DOOR MIJ WAS ER
HET EERSTE CONTACT
MET HET VASTELAND.
HIERDOOR WIST MEN
VAN DE SITUATIE OP
SCHOUWEN-DUIVELAND.

IN DE NACHT VAN
1953 REDDE IK VEEL
MENSEN VAN HET DAK. IK
VERVOERDE ZE NAAR EEN
VEILIGER PLEK.

IK WERD GEVULD DOOR
MENSENHANDEN. IK
VULDE ZELF DE GATEN IN
DE DIJKEN.

CAISSON 2: DE EMOTIES

Wat moet het een emoties hebben losgemaakt bij de mensen die de ramp hebben meegemaakt. Het is belangrijk dat zulke heftige gebeurtenissen worden herdacht. Dat er een plek is die troost kan bieden voor het verdriet. En zodat we de slachtoffers en de gebeurtenis niet vergeten.

Links zie je de ingang van het project '1835+1'. Binnen is het donker en stil. In het golvende zand zie je ca. 150 slachtoffers met naam en woonplaats voorbij komen.

WELK GEVOEL OF WELKE GEDACHTE KOMT ER BIJ JE OP ALS JE HIER STAAT?

VERDRIET

GEMIS VAN DIERBAREN

INDRUKWEKKEND

ANDERS, NAMELIJK:

Dit is jouw mening. Het antwoord kan niet fout zijn.

KUN JE UITLEGGEN WAAROM?

Dit is jouw mening. Het antwoord kan niet fout zijn.

Denk hier wel goed over na waarom dit zo is voor jou.

DIT MONUMENT HEET '1835+1'. WAAROM NIET 1836?

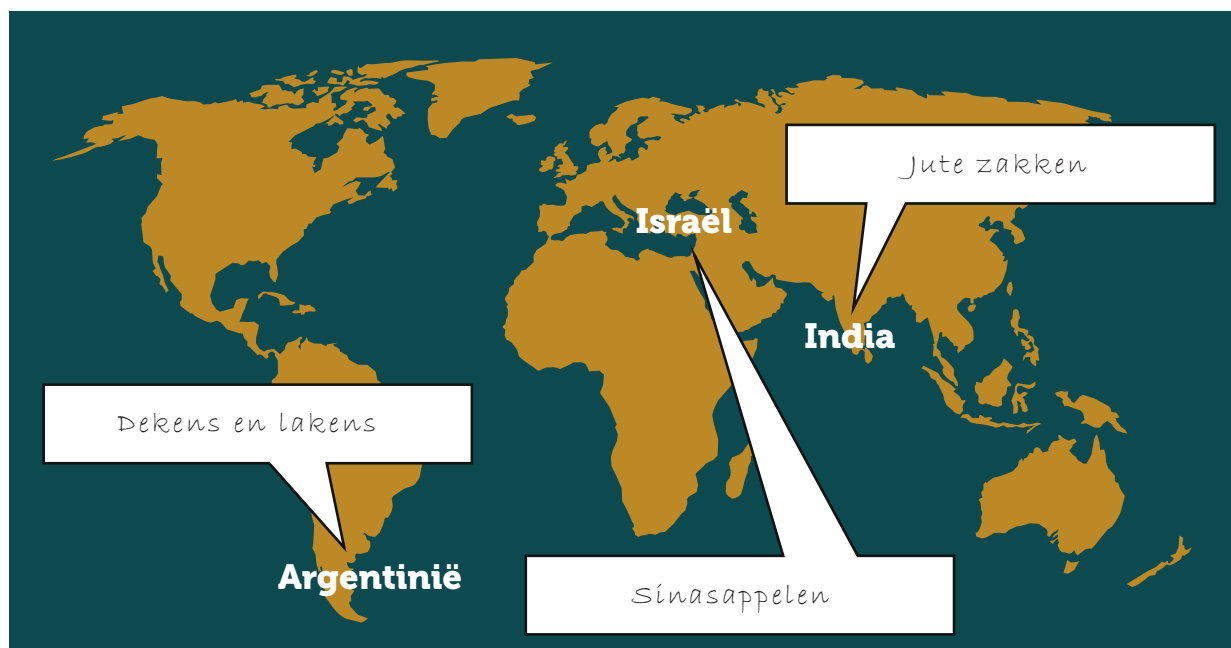
In totaal waren er door de Watersnoodramp 1836 slachtoffers. In de rampnacht werd er een baby geboren, die de zelfde nacht nog verdronk en nooit werd terug gevonden. Pas in 2002 werd dit verhaal ontdekt en vandaar de +1.

Gelukkig kwam er voor de mensen in het rampgebied hulp. Vanuit verschillende delen van de wereld kwamen er hulpgoederen.

6

SCHRIJF IN HET KAARTJE WELKE HULPGOEDEREN DOOR DEZE LANDEN GESCHONKEN ZIJN:

Caissons zijn tijdens de Tweede Wereldoorlog ontworpen en gebruikt. Na de Watersnoodramp werden er ook caissons ingezet.

7

ZET DE TWEE BOVENSTAANDE GEBEURTENISSEN BIJ DE JUISTE FOTO.
VERBIND DAARNA ONDERSTAANDE FUNCTIE MET DE JUISTE AFBEELDING.

GEBEURTENIS: Tweede Wereldoorlog.....

GEBEURTENIS: Watersnoodramp.....

DE CAISSONS WERDEN GEBRUIKT OM EEN
DIJKGAT TE DICHEN.

DE CAISSONS VORMDEN EEN TIJDELIJKE HAVEN
VOOR DE BEVRIJDERS.

WAAROM WERDEN DE GROTE PHOENIX AX CAISSONS JUIST OP DEZE PLEK IN OUWERKERK
GEPLAATST?

8

- A DOOR GEBRUIK TE MAKEN VAN GROTE CAISSONS KOSTTE HET MINDER WERK OM HET STROOMGAT TE DICHEN.
- B** IN HET GROTE STROOMGAT STOND EEN TE STERKE STROMING OM MET KLEINE CAISSONS TE DICHEN.
- C ALLE KLEINERE CAISSONS WAREN OP ANDERE PLEKKEN INGEZET.

CAISSON 3: DE WEDEROPBOUW

Wat een verwoestende kracht heeft het water in 1953 gehad. De getroffen gebieden moesten weer worden opgebouwd. Over deze wederopbouw vind je meer informatie in caisson 3.

9

Vanuit verschillende landen werden houten woningen als bouwpakket naar het rampgebied gestuurd. Zo konden mensen die geen huis meer hadden snel aan een nieuwe woning worden geholpen. Deze woningen worden 'geschenkwoningen' genoemd. Ga naar binnen bij de geschenkwoning in het museum.

KUN JIJ DE AANTALLEN VERBINDEN MET HET JUISTE LAND IN HET KAARTJE VAN EUROPA?

10

DE GESCHENKWONINGEN WAREN ANDERS DAN DE NEDERLANDSE HUIZEN IN DIE TIJD. ZE WAREN UITGERUST MET MODERNE VOORZIENINGEN. WAT WAREN DIE VOORZIENINGEN? LEES VOOR DEZE VRAAG DE TEKSTBORDEN EN INFOLABELS IN EN RONDOM DE WONING.

- A CENTRALE VERWARMING, DUBBELE RAMEN, AANSLUITING OP GAS EN ELEKTRA.
- B CENTRALE VERWARMING, DOUCHE, AANSLUITING OP GAS EN ELEKTRA.
- ☒ C CENTRALE VERWARMING, DOUCHE, DUBBELE RAMEN.

11

WELKE OMSCHRIJVING PAST BIJ WELKE MACHINE?

BULLDOZER	●	●	IK SPEELDE IN DE JAREN '50 EEN BELANGRIJKE ROL BIJ HET VERZWAREN VAN DE DIJKEN RONDOM DE GROTE RIVIEREN.
DRAGLINE	●	●	IK HEB NA DE RAMP GROTE HOEVEELHEDEN ZAND EN STEEN NAAR DE BESCHADIGDE DIJKEN VERVOERD.
LOCOMOTIEF MET KIEPKARREN	●	●	IK WERD INGEZET BIJ DE DIJKDICHTINGEN EN ONTZANDINGEN VAN DE KRUININGSE POLDER, SCHOUWEN-DUIVELAND EN GOEREE-OVERFLAKKEE.

HOE HETEN DEZE SOORTEN DIJKBEKLEDING?
ZET DE JUISTE NAAM ONDER DE FOTO'S.

12

Vilvoortse steen

Basalt

TIP VOOR BUITEN

ALS JE STRAKS HET MUSEUM VERLAAT KUN JE AAN DE BUITENKANT VAN DE DIJK ZIEN WELKE MATERIALEN VROEGER ZIJN GEBRUIKT BIJ HET BOUWEN VAN DIJKEN EN DOOR WELKE MATERIALEN EN TECHNIEKEN DIE VERVANGEN ZIJN.

De wederopbouw van de getroffen gebieden in 1953 heeft jarenlang geduurd. Dijken werden hersteld, zoute landbouwgronden werden ontzilt en nieuwe huizen werden gebouwd. Bovendien moest de uitvoering van het Deltaplan zorgen voor veiligheid en een betere waterbeheersing.

13

GA DE TRAP OP EN BEKIJK DE KAART. WELKE DELTAWERKEN ZORGEN ER ONDER ANDERE VOOR DAT MENSEN IN BERGEN OP ZOOM DROGE VOETEN HOUDEN?

- A VEERSE GATDAM, VOLKERAKDAM, OESTERDAM.
- ☒ B VEERSE GATDAM, OOSTERSCHELDEKERING, OESTERDAM.
- C OOSTERSCHELDEKERING, VOLKERAKDAM, OESTERDAM.

CAISSON 4: HET WATER BLIJFT KOMEN

In het vierde en laatste caisson kom je erachter dat het niet vanzelfsprekend is dat we overal droge voeten hebben... Dag en nacht wordt er in Nederland en in de rest van de wereld hard gewerkt om het water tegen te houden. Bekijk de indrukwekkende film op een scherm van wel 18 meter (!) lang. Maak je eigen polders en dijken en speel verschillende games. Want, het water blijft komen!

DIT ZIJN LIZ EN BO. VOLG HUN GESPREK TIJDENS HET BEZOEK AAN CAISSON 4. WEET JIJ WELK THEMA BIJ WELKE FOTO HOORT? SCHRIJF DE LETTER VAN DE ZIN BIJ DE FOTO. KIES UIT:

A: HET WATER BLIJFT KOMEN
B: AUGMENTED REALITY ZANDBAK
C: EEN DAGELIJKS GEVECHT

D: DE KRACHT VAN HET WATER
E: WATERKWESTIES
F: DE VERANDERENDE WERELD

LIZ: "WIST JIJ DAT ER DAGELIJKS OVERSTROMINGEN PLAATSVINDEN? IN DIT TWITTERBERICHT STAAT DAT ER GISTEREN ERGENS IN AZIË EEN STUK LAND IS OVERSTROOMD. DAT HEB IK HELEMAAL NIET GEZIEN OP HET JOURNAAL."

BO: "DAT WIST IK NIET, MAAR HIER IN VIETNAM LIGT DE MEKONGDELTA. DAAR BEN IK IN DE ZOMER OP VAKANTIE GEWEEST. DE BODEM VERZAKT EN HET WATER STIJGT IN DAT GEBIED... DAT IS WEL ERG VOOR DE LOKALE BEVOLKING."

LIZ: "HET IS DUS ONTSETTEND BELANGRIJK DAT OVERAL TER WERELD DORPEN EN STEDEN BESCHERMD WORDEN TEGEN HET WATER. HIER KUNNEN WE DIT ZELF DOEN DOOR DIJKEN TE BOUWEN!"

LIZ: "EN KIJK, DAAR ZIJN MENSEN VAN RIJKSWATERSTAAT, HET KNMI EN ANDERE ORGANISATIES AAN HET WERK. IK WIST NIET DAT ER IN NEDERLAND ELKE DAG DUIZENDEN MENSEN AAN HET WERK ZIJN, ZODAT WIJ DROGE VOETEN HEBBEN."

BO: "STEL JE VOOR DAT HET WATER HIER WEER ZOU STIJGEN, NET ALS IN 1953. HIER ZIE JE BEELDEN VAN DE WATERSNOODRAMP. MIJN OPA HEEFT TOEN GEHOLPEN OM HET WATER TEGEN TE HOUDEN IN COLIJNSPLAAT."

LIZ: "DAT WIST IK NIET VAN JE OPA... HET IS BELANGRIJK DAT WE ZIJN VERHAAL NOOIT VERGETEN. ZEKER MET OOG OP DE TOEKOMST, WANT DE AARDE WARMT OP EN DE ZEESPIEGEL STIJGT. DAT KUN JE HIER ZIEN OP DE WERELDBOL!"

EXTRA OPDRACHTEN:

WIL JE NOG MEER LEREN OVER DE WATERSNOODRAMP? MAAK DAN DE EXTRA OPDRACHTEN.

BIJ DEZE VRAGEN HOREN VIDEO'S EN EXTRA INFORMATIE. DIT IS TE VINDEN OP WWW.WATERSNOODMUSEUM.NL/ALS-HET-WATER-KOMT-VAN-10-TOT-12-JAAR

In het museum heb je een boot gezien. Je weet nu dat na de Rampnacht veel mensen met zo'n boot werden gered. Ook Wim Schot redde op deze manier veel mensen van de daken. Hoe dat ging vertelt hij in het filmpje.

1

WAT WAS DE BELANGRIJKSTE CONCLUSIE VAN DE GEREDDE MAN VAN HET 'VERKEERDE' KOFFERTJE?

Zijn leven is belangrijker dan het koffertje met geld.

Zinkstukken werden gemaakt om de bodem van een dijk te verstevigen en werden met zware stenen naar de bodem afgezonken. Daan van Eugen hielp tijdens zijn studie mee met het maken van de zinkstukken. Hoe dat ging vertelt hij in het filmpje.

2

HOE VOND DAAN DIT WERK? EN WAAROM?

Hij vond het zwaar werk, waar zij als scholieren niet op voorbereid waren. Zijn handen lagen helemaal open.

Herdenken van een ramp kan op verschillende manieren. In het museum kwam je verschillende monumenten tegen.

3

WAAR EN OP WELKE MANIER WORDT DE WATERSNOODRAMP VAN 1953 BIJ JOU IN DE BUURT HERDACHT? DAT KAN EEN MONUMENT ZIJN, MAAR OOK EEN JAARLIJKSE HERDENKING.

Eigen antwoord

Was jij ook onder de indruk dat zoveel landen hulpgoederen gaven aan het rampgebied? Al die spullen moesten worden gesorteerd. Annie was negentien en zat in Den Haag op school. Het Rode Kruis vroeg aan haar klas om kleding te sorteren voor de overstroomde gebieden. Annie vertelt hoe dat was.

4

STEL JE BENT ALLES VERLOREN TIJDENS DE RAMP. WELKE VIJF HULPGOEDEREN DENK JIJ HET MEESTE NODIG TE HEBBEN?

Eigen antwoord

In de geschenkwoning leerde je Janny kennen. Ook kon je zien hoe haar huis er van binnen uitzag.

5

DOWNLOAD DE BOUWPLAAT EN ZET DE WONING VAN JANNY IN ELKAAR!

6

In dit krantenbericht kun je feiten vinden over de Watersnoodramp. Een feit is iets wat zeker gebeurd is of wat echt waar is. Je kunt bewijzen dat het echt zo is.

KUN JIJ DRIE FEITEN VINDEN?

Eendrachtbode, 31 december 1953:

Het redeloze dier

Waar in die grote nood zelfs mensen in hun grote angst het gevaar tegemoet liepen, hoe veel te meer was dat het geval bij het redeloze dier. Paarden die gered werden, liepen soms weer in het water, koeien die met levensgevaar waren losgesneden, stortten zich in de bruisende golven. Maar ook, hoe zocht het vee soms alle mogelijke reddingskansen uit te buiten. Het klauwterde op de zolders. Het is gebeurd dat een paard tegen de nok van het dak stond met z'n voorpoten en het achterste deel in het water. Hoe ellendig was het ook niet te moeten toezien, dat poes en hond verdronken. Het was een grote tragedie, deze rampnacht voor mens en dier, voor al wat leefde en zich in die grote nood bevond. Hier volgen de cijfers van het verdronken vee op het eiland Tholen en St. Philipsland:

Paarden	150
Runderen	866
Schapen en geiten	75
Pluimvee	7000
Varkens	1000

WEETJE

WIST JE DAT REDELOOS, ZONDER VERSTAND BETEKEN? IN DIT KRANTENBERICHT BEDOELDEN ZE ERMEE DAT DE DIEREN DOOR DE ANGST ZICHZELF JUIST IN GEVAAR BRACHTEN.

7

STEL DAT ER EEN OVERSTROMING PLAATSVINDT, HOE HOOG KOMT HET WATER DAN IN JOUW HUIS?

Eigen antwoord

8

In het museum zag je welke mensen ervoor zorgen dat je voeten droog blijven. Één van die mensen is de watergezant. Benieuwd wat het werk van een watergezant betekent? Bekijk het filmpje van Henk Ovink.

WATERBEWUSTZIJN BETEKENT DAT JE WEET DAT WE GOED MOETEN ZORGEN VOOR ONS WATER. WE HEBBEN WATER NODIG, MAAR HET KAN BIJVOORBEELD OOK ZORGEN VOOR OVERSTROMINGEN. WAT ZOU JIJ DOEN ALS JIJ EEN WATERGEZANT WAS? HOE ZOU JIJ ZORGEN VOOR WATERBEWUSTZIJN?

Eigen antwoord

.....

.....

.....

.....

.....

BENIEUWD HOE GOED JIJ DE VRAGEN HEBT BEANTWOORD?

GA NAAR WWW.WATERSNOODMUSEUM.NL/ALS-HET-WATER-KOMT-VAN-10-TOT-12-JAAR EN CHECK JE ANTWOORDEN.